

Instrument EU za reforme i ekonomski rast za zapadni Balkan

Reformska agenda Kosova

[*Instrument Evropske unije za reformu i ekonomski rast za zapadni Balkan*](#) (IRER/RGF) je novi okvir za ubrzanje reformi evropskih integracija čitavog regiona koji kombinuje reforme pristupanja EU sa direktnim finansijskim doprinosom iz fondova EU u budžetima šest zemalja korisnica regiona i investicionih projekata za ovu namenu. Svrha IRER-a je podrška zemljama korisnicama u sprovođenju reformi potrebnih za ispunjavanje kriterijuma za članstvo u EU, kao i da se ubrza rast i ekonomska integracija u regionu i sa jedinstvenim tržištem EU.

Ovaj instrument je pokrenula Evropska komisija u novembru 2023. godine. U tu svrhu, EK je usvojila [*Novi plan ekonomskog rasta za Zapadni Balkan*](#) i objavila ga 8. novembra 2023. godine. Glavni ekonomski cilj ovog instrumenta je udvostručenje privreda regiona u narednom periodu od deset godina.

Tačnije, kako je predviđeno ovim planom, IRER se zasniva na četiri glavna stuba i ima četiri cilja:

1. Unapređenje *ekonomske integracije sa jedinstvenim tržištem EU*;
2. *Ubrzanje ekonomske integracije unutar Zapadnog Balkana kroz Zajedničko regionalno tržište*, fokusirajući se na sedam prioriternih ekonomskih oblasti:
 - 1) *Slobodno kretanje robe*;
 - 2) *Slobodno kretanje usluga i radnika*;
 - 3) *Pristup jedinstvenoj zoni plaćanja u evrima (SEPA/JZPE)*;
 - 4) *Olakšavanje drumskog transporta*;
 - 5) *Integracija i dekarbonizacija tržišta energije*;
 - 6) *Jedinstveno digitalno tržište*; i
 - 7) *Integracija u lanac snabdevanja industrija*.
3. *Ubrzanje sprovođenja temeljnih reformi za pristupanje EU i održivi ekonomski rast*, uključujući privlačenje investicija i jačanje regionalne stabilnosti;
4. *Povećanje finansijske pomoći u zamenu za sprovođenje osnovnih i ekonomskih reformi* kroz finansijski paket za predstojeći srednjoročni period.

Finansijski paket IRER-a predviđa da će tokom srednjoročnog perioda 2024.-2027. sve zemlje regiona zajedno imati koristi od fondova EU u ukupnom iznosu od 6 milijardi evra (2 milijarde evra u grantovima i 4 milijarde evra u kreditima). Od ovog ukupnog iznosa, svaka zemlja će dobiti proporcionalni iznos, zasnovan na broju stanovnika i bruto domaćem proizvodu, u zamenu za reforme za ispunjavanje kriterijuma za članstvo u EU u prioriternim oblastima. Konkretno reforme za svaku zemlju planirane su u okviru Reformske agende (RA), o kojima se pregovarao sa EK, fokusirajući se na pet (5) prioriternih oblasti politika koje doprinose ispunjavanju četiri cilja IRER-a.

Reformska agenda Kosova

U cilju sprovođenja reformi u okviru IRER, Republika Kosovo je pregovarala sa EK Reformsku agendu Kosova (RA), koju je Vlada Republike Kosova usvojila 9. oktobra 2024. godine. RA je srednjoročni dokument reforma koja sadrži **111 reformskih koraka** koji će biti sprovedeni do kraja 2027. godine u pet (5) prioriternih oblasti. IRER predviđa da će do kraja 2027. godine Kosovo dobiti do **882.609.009 evra** iz fondova EU (kao grantovi koji će biti prebačeni direktno u Trezor i kao investicije u infrastrukturne projekte) nakon sprovođenja svih reformskih koraka predviđenih u RA.

Reforme su srednjoročni ciljevi koje će se postići u relevantnim oblastima politika do kraja 2027. godine kroz reformske korake. RA sadrži ukupno 30 reformi, raspoređenih u ovih pet oblasti, dalje raščlanjenih

na podoblasti (komponente). Reforme su široko formulisane, baveći se sistemskim aspektima unapređenja zakonodavstva, politika i funkcionisanja institucija u smislu usklađivanja sa zakonodavstvom EU, standardima i dobrim praksama. U smislu obima, oni se fokusiraju na rešavanje izazova i prioritarnih potreba u relevantnoj oblasti i doprinose postizanju ciljeva koje je EU postavila u IRRER za sve zemlje u regionu na Kosovu. Reforme se dalje dele na *kvalitativne i kvantitativne reformne korake*, kao specifične ciljeve koji doprinose njihovom postizanju. Reforme i reformski koraci su identifikovani na osnovu sektorskih strategija Kosova koje su na snazi ili su u izradi, odnosno to su reforme koje su planirale naše institucije u okviru reformskog dijaloga za evropsku integraciju koji se odvija sa EU i ostalim srodnim mehanizmima.

Tačnije, RA je strukturisana u oblastima i podoblastima, kako sledi:

1. *Upravljanje, reforma javne uprave i upravljanje javnim finansijama*, koji sadrži 4 reforme i 15 reformskih koraka, raspoređenih u 2 podoblasti:
 - 1.1. *Reforma javne uprave*, i
 - 1.2. *Upravljanje javnim finansijama*;
2. *Zelena i digitalna tranzicija*, koji sadrži 8 reformi i 28 reformskih koraka, raspoređenih u 6 podoblasti:
 - 2.1. *Digitalizacija javnih usluga i infrastruktura*;
 - 2.2. *Sajber bezbednost*;
 - 2.3. *Tržišne reforme*;
 - 2.4. *Politika dekarbonizacije*;
 - 2.5. *Primena obnovljivih izvora energije*; i
 - 2.6. *Energetska efikasnost*;
3. *Razvoj privatnog sektora i poslovno okruženje*, koji sadrži 7 reformi i 26 reformskih koraka, raspoređenih u 2 podoblasti:
 - 3.1. *Poslovno okruženje*; i
 - 3.2. *Pristup finansijama*;
4. *Razvoj i zadržavanje ljudskog kapitala*, koji sadrži 5 reformi i 19 reformskih koraka, raspoređenih u 2 podoblasti:
 - 4.1. *Obrazovanje*; i
 - 4.2. *Tržište rada*; i
5. *Osnove pristupanja EU / Vladavina prava*, sa 6 reformi i 23 reformska koraka, raspoređenih u 6 podoblasti:
 - 5.1. *Pravosuđe*;
 - 5.2. *Borba protiv korupcije*;
 - 5.3. *Borba protiv organizovanog kriminala*;
 - 5.4. *Osnovna prava*;
 - 5.5. *Demokratija*; i
 - 5.6. *Vizna politika*.

Pravni osnov za sprovođenje RA je **Ugovor o instrumentu**, **Ugovor o kreditu** i **Odluka Vlade o usvajanju RA**.

RA se sastoji iz dva dela: narativni tekst i tabelarni deo (tabela programiranja reformi). Objavljen je u nastavku.